

EKONOMSKA I UPRAVNA ŠKOLA OSIJEK
TRG SVETOG TROJSTVA 4, OSIJEK
031/212-670

ured@ss-ekonomska-upravna-os.skole.hr

<http://ss-ekonomska-upravna-os.skole.hr/>

<http://www.eiusos.com/>

ŠKOLSKI DOKUMENT O INKLUZIJI

U Osijeku 30. rujna 2015.

UVOD

Razvoj ideje o obrazovanju svih učenika i učenika s posebnim potrebama podržan je razvojem koncepta ljudskih prava i Konvencijom o pravima djeteta koja je usvojena na Glavnoj skupštini Ujedinjenih naroda 1989. godine. Republika Hrvatska potpisala je i ratificirala navedenu Konvenciju 1992. godine i preuzela obvezu njezina provođenja te obvezu izmjene i prilagodbe zakona i akata.

Ustav Republike Hrvatske kao najviši pravno-politički zakon i temeljni konstitutivni državni dokument kojim se reguliraju svi ostali zakoni u članku 66. govori da je *obrazovanje* u Republici Hrvatskoj *svakomu dostupno, pod jednakim uvjetima, a u skladu s njegovim sposobnostima*.

Temeljem navedenih dokumenata u Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, broj: 87/08., 86/09., 92/1.0, 105/10., 90/11., 5/12., 16/12., 86/12., 126/12., 94/13. i 152/14), članak 4. govori o načelima obrazovanja u RH i navodi da se odgoj i obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi temelje na jednakosti obrazovnih šansi za sve učenike prema njihovim sposobnostima i sklonostima. Isto tako u članku 62. stavak 1 navedenog Zakona spominje se obrazovanje učenika s posebnim potrebama u kojem se objašnjava da su učenici s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama daroviti učenici i učenici s teškoćama.

Zakonom o strukovnom obrazovanju (Narodne novine, broj: 30/09. i 24/10) naglašava se jednakost i ravnopravnost svih polaznika srednjoškolskog obrazovanja, a članak 4. stavak 2 govori o načelima strukovnog obrazovanja među kojima je i načelo koje govori o individualnom pristupu polaznicima i različitim putovima stjecanja istih strukovnih kvalifikacija.

Važnost obrazovanju učenika s posebnim potrebama naglašena je i Nacionalnim okvirnim kurikulumom (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, 2010.) u kojem je navedeno da svako dijete ima neke posebne osobne razvojne potrebe te je odgojno-obrazovna ustanova dužna osigurati sustavno poučavanje, poticanje i unapređivanje njihova razvoja u skladu s njihovim sklonostima i sposobnostima.

U Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije koju je donio Hrvatski sabor na sjednici 17. listopada 2014. navedene su vizija i misija Hrvatskog obrazovnog i znanstvenog sustava. Misija Hrvatskog obrazovnog sustava jest osigurati kvalitetno obrazovanje dostupno svima pod jednakim uvjetima, a u skladu sa sposobnostima svakog korisnika sustava.

Nacionalni program mjera za uvođenje obveznog srednjoškolskog obrazovanja koji je donio Sabor Republike Hrvatske, u lipnju 2007. godine navodi jedan od strateških ciljeva, a to je stvoriti uvjete za bolju socijalnu uključenost, posebice mladih s posebnim potrebama, mladih s poremećajima u ponašanju i bez potpore obitelji te mladih osoba s invaliditetom.

Strategija razvoja strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2008-2013. navodi da je jedan od njezinih ciljeva promicati jednaka prava i uvjete učenja za sve, a stavak 6.2.3 govori da sustav strukovnog obrazovanja mora omogućiti cjeloživotno učenje onima s

visokim potencijalom, tako i svima onima koji su pod rizikom isključenosti iz obrazovnog sustava i tržišta rada – naročito onima koji rano napuštaju obrazovanje, pojedincima s niskim kvalifikacijama ili bez kvalifikacija, osobama s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama i starijim osobama.

Temeljem svih navedenih zakonskih akata vidljivo je da je inkluzivno obrazovanje u kojem se poštuje svaki pojedinac temelj koji pomaže u širenju i napredovanju osobnih, društvenih i ljudskih vrijednosti svakog pojedinca.

Ovaj školski dokument nastao je kao rezultat projekta Vijeća Europe i Europska unije „Regionalna potpora inkluzivnom obrazovanju“.

Regionalna potpora inkluzivnom obrazovanju regionalni je projekt koji financira Europska Unija i Vijeće Europe. Projekt je namijenjen zemljama jugoistočne Europe koje čine: Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora, Srbija, Bivša Jugoslavenska Republika Makedonija i Kosovo. Projekt je započeo u mjesecu siječnju 2013. godine i traje 35 mjeseci. Partneri u projektu su ministarstva, lokalne vlasti, nastavnici, školsko stručno osoblje i roditelji, mediji te Europska fondacija za obuku. Projektni timovi nalaze se u Sarajevu, Beogradu i Tirani.

U projektu sudjeluje 49 pilot škola. Iz svake zemlje sudjeluje 7 škola, i to 3 osnovne, 2 opće srednje i 2 strukovne srednje škole. Iskustva iz tih škola trebala bi poslužiti pri donošenju politike obrazovanja te povećati svijest o društvenoj različitosti te razvoju inkluzivnog društva.

Ciljevi, metode rada u Projektu

Regionalna potpora inkluzivnom obrazovanju regionalni je projekt za jugoistočnu Europu, koji će poboljšati socijalno uključivanje i socijalnu koheziju u regiji kroz promociju inkluzivnog obrazovanja i obuke (sukladno obvezama korisnika projekta u procesu pristupanja Europskoj Uniji i sukladno standardima Vijeća Europe). Projekt će promovirati koncept inkluzivnog obrazovanja kao reformskog načela koje poštuje različitosti među svim učenicima, s posebnim naglaskom na one koji su izloženi većem riziku od marginalizacije i isključenosti.

Karakteristike projekta

- Pilot inkluzivne škole – projekt je utvrdio kriterije za odabir pilot-škola. Uspostavljena je regionalna mreža inkluzivnih škola (Inclusive SchoolNet) za uzajamno učenje i razmjenu iskustava uz pomoć web-platforme; pilot školama su dodijeljene donacije.
- Podizanje svijesti – na lokalnoj razini organiziraju se razni događaji u cilju podizanja svijesti relevantnih institucija i partnera.

- Potpora kreiranju politika – Projekt uspostavlja regionalnu mrežu zainteresiranih aktera odnosno Inclusive PolicyNet. U ovoj mreži sudjeluju i predstavnici mreže škola (Inclusive SchoolNet) i mreža nastavnika (Inclusive TeacherNet). Organiziraju se studijski boravci u svrhu upoznavanja s iskustvima i praksom primjene politika Europske Unije i Vijeća Europe.
- Potpora nastavnicima – ide kroz razna usavršavanja nastavnika te godišnje regionalne radionice. Svrha je potpore razmjena iskustava i poticanje umrežavanja.
- Partnerstva – projekt uspostavlja partnerstva sa svim relevantnim regionalnim akterima kako bi pomogao uklanjanje pravnih i obrazovnih prepreka sa kojima se susreću osjetljive skupine.

U izradi ovog Dokumenta sudjelovali su:

Dorotea Telarević - savjetnica za školstvo - Upravni odjel za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu Osječko-baranjske županije

Davor Brust - voditelj Odsjeka za prosvjetu, tehničku kulturu, djecu i mladež Grada Osijeka

Mira Anić – predsjednica Udruga djece i mladih s poteškoćama u razvoju “Zvono” Belišće

Đurđica Kesak-Ursić – predstavnik roditelja

Miro Gardaš – predstavnik roditelja

Karlo Pandžić, Sara Višević, Fran Petrović, Marta Sudar, Ema Galić, Helena Gardaš – predstavnici učenika

Maja Akšamović-Andrić, Petra Avi, Marina Bogdan, VilsonNićin, Andreja Škarica, Marijana Biljan – predstavnici nastavnika.

INKLUZIJA

Inkluzivno društvo jest ono društvo u kojemu nikome nije zapriječen pristup društvenom, ekonomskom, političkom i kulturnom životu zajednice.

Inkluzivna škola jest ona škola kojoj je jedan od glavnih ciljeva povećati sudjelovanje učenika u procesu učenja i životu škole. To je škola koja teži uključenosti svih i postignućima prema mogućnostima.

Ekonomska i upravna škola Osijek poštuje posebnost svakog djeteta i želi omogućiti svakom učeniku maksimalan razvoj potencijala te stjecanje kompetencija za uspješno cjeloživotno obrazovanje, konkurentnost na tržištu rada, socijalnu odgovornost i etičnost.

Učenici, školski djelatnici, roditelji/skrbnici i članovi zajednice surađuju kako bi pomogli svakom djetetu da postigne njegov/njezin puni potencijal, u okruženju gdje se svi osjećaju dobrodošlo, poštovano i cijenjeno i razvijaju kompetencije koje doprinose socijalnoj koheziji i razvoju inkluzivnog društva.

U tom nastojanju da pripremi mlade ljude za svijet odraslih Škola se susreće sa značajnim izazovima. Ključ uspjeha vidimo u razvoju vještina i postignuća svakoga učenika, uključujući učenike s posebnim potrebama, tako da i oni mogu učinkovito doprinijeti društvenom i ekonomskom napretku te zauzeti svoje mjesto kao vrijedni i cijenjeni članovi zajednice.

Učenici s posebnim potrebama su daroviti učenici i učenici s teškoćama različite pojavnosti i stupnja oštećenja.

Učenikom s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama u hrvatskom se odgojno-obrazovnom sustavu smatra svaki učenik koji ima teškoće u učenju, znatno veće od svojih vršnjaka, zbog čega je tom učeniku potrebna posebna odgojno-obrazovna podrška. Isto tako učenikom s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama smatra se svako darovito dijete koje trajno postiže natprosječne rezultate uvjetovane visokim stupnjem razvijenosti pojedinih sposobnosti, osobnom motivacijom i izvanjskim poticanjem u jednome ili više područja te je takvom učeniku, zbog toga, potrebna posebna odgojno-obrazovna podrška.

Nastavnici i svi drugi djelatnici škole potpuno su svjesni svojih odgovornosti kada se radi o sigurnosti i dobrobiti naših učenika. Cilj je ovog dokumenta razmotriti sve aspekte te odgovornosti.

NAŠE TEMELJNE VRIJEDNOSTI

Naši napori da izgradimo izuzetnu školu temelje se na sljedećim vrijednostima:

1. Učenici:

Svaki je pojedinac vrijedan, poseban, poštovan. Svakome omogućujemo da se razvije u skladu s vlastitim potrebama i mogućnostima.

2. Nastavnici :

Svaki je nastavnik kompetentan, etičan i spreman na cjeloživotno učenje. Otvoreni smo za suradnju, učimo jedni od drugih, jedni smo drugima podrška.

3. Roditelji/skrbnici:

Roditelji i skrbnici naši su partneri u obogaćivanju života naše škole i zajednice.

4. Radna atmosfera:

Prepoznajemo i podržavamo uspjeh svakog pojedinca. Stvaramo pozitivnu razrednu klimu.

5. Napredak i kvaliteta:

Mi smo kreativni i inovativni. Želimo izvrsnost i imamo visoke standarde.

NAŠI STRATEŠKI CILJEVI:

1. Unaprijediti i podići sve razine postignuća učenika s posebnim obrazovnim potrebama.
2. Razviti stručnu podršku kako bi se olakšala i promovirala inkluzija.
3. Razviti i unaprijediti partnerstvo s roditeljima, starateljima, obrazovnim, socijalnim i zdravstvenim ustanovama, udrugama i širom zajednicom kako bi se osiguralo da djeca s najsloženijim poteškoćama dobiju dodatnu odgovarajuću stručnu brigu.
4. Nadograditi inkluzivne politike na već postojećoj dobroj praksi unutar škole.

NAŠA NAČELA I NJIHOVA PRIMJENA U PRAKSI

UČENICI SU BITNI!

Učeniči se susreću s poteškoćama raznih oblika tijekom svog školovanja. Nekada se radi o kratkoročnim i prolaznim poteškoćama, a nekada o dugotrajnim preprekama. Sljedeće okolnosti mogu prouzročiti probleme u učenju i sudjelovanju u školskom životu:

- tjelesni problemi
- značajne potrebe za zdravstvenom njegom i skrbi
- osjetilne poteškoće
- poteškoće u pristupu nastavnom programu
- socijalne i emotivne poteškoće
- poteškoće vezane uz kulturu i jezik
- složena obiteljska i socijalno-ekonomska situacija
- darovitost ...

Naš je cilj pomoći učenicima Ekonomske i upravne škole Osijek prebroditi prepreke u učenju. Izlazimo u susret njihovim potrebama kako bismo im omogućili najkvalitetnije obrazovanje.

Kako bismo to ostvarili, u nastavnom programu promoviramo širok spektar učenja, razmišljanja i životnih vještina. Podučavamo interaktivno i očekujemo visoku uključenost učenika u nastavnom procesu. Podržavamo i potičemo učenike kako bi usvojili vještine, znanja i stavove koji će im omogućiti da uspiju kao pojedinci i postanu odgovorni i cijenjeni članovi društva.

DOSTUPNOST

Svi učenici imaju potpun pristup nastavnom programu, kao i izvannastavnim aktivnostima.

Svim učenicima omogućen je fizički pristup školi, učionicama i ostalim prostorijama.

Kako bismo to ostvarili, postavljamo zahtjeve u učenju koji odgovaraju pojedinačnim mogućnostima, osobnostima i senzibilitetu. Izlazimo u susret različitim potrebama i interesima pojedinačnih učenika. Preveniramo, prepoznajemo i otklanjamo prepreke u učenju i ocjenjivanju.

Nastavnici izrađuju individualizirane i prilagođene nastavne planove i programe za svakog učenika s posebnim obrazovnim potrebama. Ti planovi i programi sadržavaju ključne ciljeve, ishode i strategije za svakog pojedinačnog učenika.

U nastavi koristimo prilagođene i individualizirane nastavne materijale, materijale s prilagođenim i uvećanim tiskom te ostale oblike prilagodbi. Školske godine 2014./2015.

nabavljeno je deset tableta koji služe u nastavi učenicima s posebnim potrebama. Oni ih koriste kao vlastite tijekom svoga školovanja u našoj školi.

Svi se učenici uvijek mogu obratiti pedagogu i psihologu škole, razredniku i ostalim nastavnicima kako bi dobili stručni savjet i podršku u učenju, uključivanju u školsku zajednicu ili za neki drugi, možda i vrlo osobni i obiteljski problem.

Naši su napori da se omogući fizički pristup svim učenicima znatni i vidljivi. Zgrada na Trgu Sv. Trojstva opremljena je od 2000. godine liftom. Na ulazima u obje školske zgrade nalaze se pristupne rampe. U organizaciji nastave već se godinama brine da učenici s poteškoćama kretanja, zajedno sa svojim razredima, budu smješteni u najpristupačnijim prostorima škole.

JEDNAKOST

Prepoznamo važnost jednakih mogućnosti za sve. Poštujemo svakog pojedinca i njegova postignuća. Prepoznamo da je preduvjet za jednakost poštivanje različitosti.

Podupiremo i ohrabrujemo učenike na učinkovit doprinos, potpuno sudjelovanje, izricanje vlastitog mišljenja i donošenje odluka o svojem obrazovanju.

POTENCIJALI

Nastavno osoblje Ekonomske i upravne škole Osijek raspolaže velikim znanjem i vještinama. Te potencijale želimo koristiti u daljoj izgradnji naše škole kao inkluzivne škole.

Inkluzija podrazumijeva poboljšanje radne atmosfere i klime ne samo za učenike, nego i za nastavnike.

Cjeloživotno učenje i usavršavanje jedan je od važnih preduvjeta za ostvarivanje takve klime. Ono se odvija u različitim oblicima. Najčešći i najuspješniji oblik su neformalne konzultacije nastavnika i stručne službe kako bi se za svaku pojedinačnu situaciju pronašao najbolji oblik podrške, podučavanja i razrednog menadžmenta. Ekonomska i upravna škola Osijek nastavlja s edukacijama za nastavnike, stručne suradnike i osoblje škole. Te edukacije provode stručnjaci unutar škole, kao i vanjski suradnici – stručnjaci s područja edukacije i rehabilitacije. Nastavnike se potiče na sudjelovanje i u edukacijama izvan škole.

UKLJUČENOST

Učenici i njihovi roditelji sudjeluju u prepoznavanju obrazovnih poteškoća, kao i u odlukama kako te poteškoće riješiti. Mi ohrabrujemo učenike i njihove roditelje da izraze svoje mišljenje. Slušamo i poštujemo njihova mišljenja.

SURADNJA

Suradnja svih sudionika i zainteresiranih strana omogućuje maksimalno korištenje raspoloživih potencijala. Roditelji/skrbnici, nastavnici, učenici, lokalne vlasti, prosvjetne vlasti i udruge aktivno surađuju i podupiru rad škole. Inkluzija promovira međusobno održive odnose između škole i zajednice.

Kako bismo uspješno provodili inkluzivne prakse, oslanjamo se na međusobnu podršku i suradnju sa širom zajednicom, socijalnim, zdravstvenim i obrazovnim institucijama, udrugama i volonterima. U suradnji i partnerstvu razvijamo inkluzivnu politiku i postupke te osiguravamo materijalna i druga potrebna sredstva.

Suradnja s roditeljima/skrbnicima je ključna – oni su prvi i najbitniji u podupiranju razvoja i napretka svoje djece. Ulažemo velike napore kako bismo uključili roditelje/skrbnike u planiranje društvenog i obrazovnog razvoja i zadovoljavanje posebnih obrazovnih potreba svoje djece.

I konačno, ali ne i najmanje bitno, važna je suradnja s učenicima u postavljanju obrazovnih ciljeva. Mi tražimo i uvažavamo stavove učenika koji se odnose na njihov obrazovni napredak, njihove ciljeve i potrebe za dodatnom podrškom.

Škola uvijek uključuje učenika i njegove roditelje/skrbnike u donošenje bitnih odluka koji se odnose na učenike s posebnim obrazovnim potrebama. U školi su aktivna školska vijeća roditelja i učenika, u okviru kojih roditelji i učenici daju nove inicijative koje utječu na njihovo obrazovanje.

PRILAGODLJIVOST

Učenici su različiti, imaju različite potrebe i zahtjeve. Naš je pristup svakom učeniku individualiziran i trudimo se zadovoljiti obrazovne potrebe po mjeri svakoga učenika.

IZVRSNOST

Trudimo se našim učenicima ponuditi najkvalitetniju nastavu. Stoga, naši nastavnici imaju pristup odgovarajućim edukacijama i seminarima kao i stručnoj podršci kako bi se zadovoljile njihove profesionalne potrebe za cjeloživotnim obrazovanjem.

Promoviramo inkluziju i dijelimo vlastita dobra iskustva i znanja s drugim školama i zajednicom.

PLAN DJELOVANJA:

Na razini škole djelovat će tim za inkluziju koji će biti odgovoran za provođenje postupaka i strategije obrazovne inkluzije.

Oblikovat će se plan povećanja inkluzivnosti koji će pokrivati sva područja: nastavni program, nastavno osoblje, fizičku dostupnost, potrebe učenika, vrijednosti i kulturu škole i koji će se uključiti u razvojni plan škole. Razvojni plan škole temelji se i temeljit će se i ubuduće na načelima inkluzivnosti te će pratiti napredak inkluzivnih praksi.

Svaki stav, politika i aktivnost škole razmotrit će se u skladu s načelima inkluzivnosti.

Nastavit će se formalno i neformalno konzultiranje i komunikacija između učenika, nastavnika, stručne službe i roditelja/skrbnika na redovnoj osnovi.

Nastavit će se s edukacijama koje će uključivati široku bazu nastavnika i drugog osoblja.

Poticat će se širenje kulture inkluzije unutar škole, ali i šire zajednice.

Raspored i organizacija nastave i nadalje će biti u skladu s potrebama učenika s posebnim potrebama.

Školski odbor i ravnateljica planirat će nužna materijalna sredstva kako bi se provodile inkluzivne prakse.

Tijekom vremena, a u skladu s materijalnim mogućnostima škole, planira se nabava radnih stolova i stolica koji bi bili prilagođeni učenicima s posebnim potrebama.

VRJEDNOVANJE:

Tim za inkluziju podnijet će godišnje izvješće o poteškoćama i napredovanju u provođenju inkluzije koje će se temeljiti na planu povećanja inkluzivnosti. O poteškoćama i napredovanju u provođenju inkluzije redovno će se razgovarati na učeničkim, roditeljskim i nastavničkim vijećima.

Procjenjivat će se sljedeći elementi:

- aktivnost u poticanju učenika s posebnim obrazovnim potrebama da se uključe u školski život, uključujući sudjelovanja u izvannastavnim, sportskim i kulturnim aktivnostima te školskim ekskurzijama
- uključenost učenika, nastavnika i nenastavnog osoblja, roditelja/stkrbnika i šire zajednice
- izgrađivanje i usavršavanje kompetencija nastavnika u podučavanju i radu s učenicima s različitim posebnim potrebama
- unapređenje fizičkog pristupa školi
- usklađenost nastavnih metoda i postupaka s pojedinačnim potrebama učenika

ZAKLJUČAK

Izuzetno je važno kontinuirano i sustavno uočavati, nadgledati i procjenjivati provođenje inkluzivnih načela. Bitno je uočavati obujam raznolikosti potreba naših učenika i osigurati zadovoljenje njihovih potreba. Konačno, bitno je izmjeriti i procijeniti uspješnost učenika s posebnim obrazovnim potrebama.

Kako bi se osigurao uspjeh inkluzivnog obrazovanja, nužno je neprestano tražiti odgovore na sljedeća pitanja: Postiže li svaki učenik svoj maksimum? Postoje li razlike u postignućima različitih skupina učenika? Što napraviti kada učenik ne uspijeva ostvariti svoje potencijale? Kako poticati učenike da postignu svoj maksimum? Potičemo li kod učenika njihove jake strane? Jesu li svi naši učenici sretni u školi?

Očekujemo da odgovori na ova pitanja neće uvijek biti zadovoljavajući. To nas neće obeshrabriti, nego nas potaknuti da o problemima otvoreno razgovaramo, još više radimo i obrazujemo se te da pozitivno mijenjamo svoje stavove i stavove društva koje nas okružuje.

KLASA: 003-05/15-01/4

URBROJ: 2158/47-01-15-1

Osijek, 30. rujna 2015.

Školski dokument o inkluziji usvojen je na sjednici Školskog odbora 30. rujna 2015. godine.

PREDSJEDNIK ŠKOLSKOG ODBORA

Luka Rupčić, dipl. oec.

“Regional Support for Inclusive Education”

„Ovaj dokument nastao je korištenjem sredstava zajedničkog programa Europske unije i Vijeća Europe. Stavovi izraženi u ovom dokumentu ni na koji način ne odražavaju službeno mišljenje Europske unije ili Vijeća Europe ”.

Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost Ekonomske i upravne škole Osijek.